

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 19/2017 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- opetusneuvos Petri Haltia, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Olli Sorainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto Arene ry
- asiamies Lauri Pakkanen, Rakennusteollisuus RT ry
- rehtori Liisa Laakso, Suomen yliopistot UNIFI ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Oulun yliopisto
- Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Tampereen ammattikorkeakoulu
- Akava ry
- Insinööriliitto IL, Koulutus- ja tutkimusyksikkö
- Rakennusliitto ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2017 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä erittäin kannatettavana. Sen tarkoituksena on luoda työttömänä ja työttömyysuhan alla oleville korkeakoulutetuille mahdollisuudet täydentää ja vahvistaa osaamistaan joustavasti muuttuviin työvoimatarpeisiin erityisesti kasvavilla toimialoilla.

Ehdotettu muuntokoulutustyyppinen työvoimakoulutus on tarkoitettu henkilöille, joilla on ennestään korkeakoulututkinto, jonka suorituksia voidaan lukea hyväksi uudessa tutkinnossa. Siten koulutusaika olisi tavanomaista merkittävästi lyhyempi, 24 kuukautta. Valiokunta toteaa, että aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen korkeakouluissa on jo vuosien ajan kiinnitetty huomiota. Korkeakoulut ovat laatineet tätä tarkoitusta varten ohjeet ja prosessikuvaukset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan korkeakouluilla on edellytykset valita opiskelijat tarkoituksenmukaisesti ja suunnitella opinnot niin, että ne on mahdollista suorittaa ehdotetussa määräajassa. Valiokunta pitää 24 kuukauden aikarajaa perusteltuna ottaen huomioon yhtäältä aikaisempien opintojen hyväksi lukeminen ja toisaalta koulutuksen tarkoitus vastata työmarkkinoiden tarpeeseen saada nopeasti ja joustavasti osaavaa ja kelpoisuusvaatimukset täyttävää työvoimaa. Ehdotetun mallin mukaisen koulutuksen suorittaminen määräajassa edellyttää, että opiskelijoiksi hakeutuvien edellytykset edistyä opinnoissaan asetetussa määräajassa selvitetään huolella.

Tarve työvoimakoulutuksen hankintaa koskevien säännösten muuttamiselle on tullut esille käytännön tarpeesta. Voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista työvoimakoulutuksen käyttöä tilanteissa, joissa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työttömien tai työttömyysuhan alaisten osaamista tulisi nopeasti ja joustavasti uudistaa ja suunnata alalle, jolla on puutetta korkea-asteen tutkinnon suorittaneesta työvoimasta. Lainmuutoksen tarve on akuutti hallituksen esityksessä mainitulla rakennusallalla, jolla kelpoisuusvaatimukset täyttävän työnjohdon riittämätön saatavuus on hidastanut alan kasvua. Valiokunta tunnistaa tarpeen kiirehtiä osaamisvajeen paikkaamista rakennusallalla ja myös uuden mallin pilotoimisen tärkeyden. Samalla valiokunta kuitenkin painottaa, että ehdotettua muuntokoulutusta tulee olla mahdollista käyttää myös muilla aloilla, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä informaatioteknologian aloilla. On myös huolehdittava, että kyseessä olevaa työvoimakoulutusta on tarjolla maantieteellisesti eri alueilla sekä suomen ja ruotsin kielillä.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan ehdotettu muutos antaa koulutusorganisaatioille mahdollisuuden, vaikkakin väliaikaisesti, joustavoittaa tutkintotavoitteista korkeakoulutusta. Muutoksella on positiivinen vaikutus tutkintokoulutukseen hakeutumisen joustavuuteen, opintojen työelämälähtöisyyteen ja tehokkaaseen suorittamiseen sekä opiskelijoiden työllistymiseen. Opintojen sisällöllisestä näkökulmasta lainmuutos mahdollistaa työnantajien osaamistarpeiden huomioon ottamisen nykyistä paremmin. Yhteistyö työnantajien kanssa tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa tavanomaista tutkintokoulutusta enemmän yhteisesti järjestettäviä työpaikalla tapahtuvia opintoja. Hyötynä on myös opiskelijoiden työllistymiseen liittyvät vaikutukset, jos työnantajat osallistuvat koulutusohjelmien toteuttamiseen ja muuntokoulutuksen päätteeksi työllistävät opiskelijat. Valiokunta pitää tärkeänä, että tämän tyyppisissä koulutusohjelmissä työnantajat ovat mahdollisuuksien mukaan heti alusta alkaen mukana koulutuksen toteuttamisen suunnittelussa, aikataulutuksessa sekä työharjoittelupaikkojen ja niihin liittyvän työpaikkaohjauksen järjestämisessä.

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2017 vp

Ehdotettu lainmuutos mahdollistaa yhteishausta poiketen joustavan sisäänoton korkeakouluun. Esityksen mukaan korkeakoulut päättävät opiskelijavalinnan perusteista myös esityksessä tarkoitettuun koulutukseen opiskelijoita valittaessa. Kelpoisuudesta eli siitä, millä pohjakoulutuksella korkeakouluopintoihin on mahdollista hakeutua, säädetään ammattikorkeakoululaissa (932/2014) ja yliopistolaissa (558/2009). Näiden lakien mukaan korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään yhteishakuna lukuun ottamatta jatkotutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalintaa. Korkeakoulut voivat halutessaan käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa mm. ottaessaan opiskelijoita rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuus on määritelty erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa. Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaan hakijat voidaan erilaisen koulustaustan vuoksi jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Valiokunta toteaa, että ehdotettu muutos on näiden säädösten suhteen johdonmukainen.

Ehdotettu lainmuutos on väliaikainen ollen voimassa vuoden 2017 loppuun saakka. Korkeakoulututkinnon suorittaneelle henkilölle hankittavien uuteen korkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee esityksen mukaan alkaa vuoden 2017 aikana ja päättyä vuoden 2019 loppuun mennessä. Asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin koulutuksen alkamista koskevan rajauksen korvaamista ehtona, että käynnistettävien koulutusten tulee olla suoritettuna vuoden 2019 loppuun mennessä. Valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettuja määräaikoja perusteltuina johtuen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä tehtävästä työnjaon muutoksesta, joka on suunniteltu toteutuvan vuoden 2018 alussa. Tavoitteena on, että uudistuksen yhteydessä nykyisin työ- ja elinkeinoministeriön työvoimakoulutukseen sisältyvä tutkintoon tai tutkinnon osaan johtava toisen asteen ja korkea-asteen työvoimakoulutus siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusvastuulle. Siten työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala ei voi hankkia vuoden 2017 jälkeen alkavaa opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusvastuulle siirtyvää koulutusta.

Asiantuntijalausunnon mukaan hallinnonalan työnjaon muutoksen valmistelun yhteydessä päätetään, miten korkeakoulutettujen työttömien tai työttömyysuhan alaisten tarpeisiin vastataan jatkossa. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallituksen esityksessä ehdotettu muuntokoulutustyyppinen koulutus on mahdollista myös esitetyn määräajan päättymisen jälkeen. Valiokunta korostaa, että ehdotetun mallin tulee kannustaa miettimään sen rinnalle muita tapoja, joilla voidaan muuntaa korkeakoulutettujen osaamista kasvaville aloille, sekä mallien hyödyntämisen mahdollisuuksia koulutusviennissä. Valiokunta painottaa lisäksi, että työvoimakoulutuksen hallinnonalan siirron yhteydessä huolehditaan työvoimakoulutuksen järjestämistä koskevan osaamisen säilymisestä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 5.4.2017

Valiokunnan lausunto SiVL 7/2017 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen